

บทสรุปและข้อ เสนอแนะ

5.1 บทสรุป

แนวความคิด เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลนั้น ในสมัยก่อนถือกันว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั้งหมด เป็นของกษัตริย์ ราชกุมารมีเพียงสิทธิครอบครองและสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินเท่านั้น ต่อมาแนวความคิดได้ เปลี่ยนแปลงไปโดยราษฎร เชื่อกันว่าสิทธิในทรัพย์สิน เป็นสิทธิตามธรรมชาติ ของมนุษย์อันพึงต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ รัฐมีหน้าที่ต้องให้ความคุ้มครองสิทธิ เช่นว่านี้ ซึ่งปรากฏตามปรัชญาแห่งสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญของนานาอารยประเทศ อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลจะมีสิทธิในทรัพย์สินของตนเองได้นั้น ต้องมีหน้าที่ตามมาด้วย กล่าวคือการใช้สอยทรัพย์สินของบุคคลนั้น เพียงแต่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น ต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะ และสังคม เป็นส่วนรวม ด้วยเหตุนี้รัฐจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของรัฐและความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินที่รัฐเห็นว่าหากปล่อยให้ผู้นั้นผู้ใดมิไว้ในครอบครองแล้วอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่สังคม และเพื่อป้องกันมิให้เจ้าของทรัพย์สินไปใช้ในการกระทำผิด

2. ในกรณีทรัพย์สินเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดทางอาญา รัฐจำเป็นต้องยึดมาเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในทางคดี เพื่อพิสูจน์ความผิด

การที่ได้ทำการยึดทรัพย์สินมาแล้ว เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติต่อทรัพย์สินที่ตกเป็นของกลาง แต่ในการปฏิบัติจะต้องมีขอบเขต ขั้นตอน และวิธีการ เก็บดูแลรักษาทรัพย์สิน ตลอดจนการคืนของกลางไว้ให้เหมาะสมและไม่เกิดความเสียหาย หากปล่อยให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบไว้เองในแต่ละกรณีโดยลำพัง อาจเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน อย่างน้อยก็ไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน และถึงอย่างไรก็ต้องไม่พ้นความรับผิดชอบเป็นผล เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของคนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สำหรับแนวความคิดในเรื่องการยึดทรัพย์ของกลางในต่างประเทศนั้น จากการศึกษาปรากฏว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานของรัฐได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่อาจนำมาใช้ เป็นพยานหลักฐานในทางคดี หลักนี้เรียกว่า "The Exclusionary Rule" โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นและการยึดทรัพย์สินของประชาชนจะต้องมีหมายค้น โดยระบุไว้ชัดเจนว่าต้องการค้นทรัพย์สินใด ที่ไหน ของผู้ใด และเกี่ยวกับการกระทำผิดในเรื่องใด เรื่องนี้ได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในมาตรา 4 ว่า

"สิทธิของบุคคลที่จะมีความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สิน จากการตรวจค้นหรือยึดโดยไม่มีหลักการอันสมควร จะถูกล่วงละเมิดมิได้ และห้ามมิให้มีการออกหมาย เว้นแต่จะมีการอันควร ซึ่งได้รับการยืนยันตามคำสาบานหรือคำปฏิญาณ โดยเฉพาะหมายนั้นจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้นหรือบุคคลที่จะถูกจับกุมหรือสิ่งของที่ จะยึด"

ส่วนในประเทศออสเตรเลีย แม้จะมีแนวโน้มที่จะเดินตามอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากใช้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ เหมือนกัน แต่ศาลในประเทศออสเตรเลียไม่เคร่งครัดเท่ากับในประเทศอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาในการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกัน โดยในประเทศออสเตรเลีย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเข้าทำการค้นหรือยึดทรัพย์สิ่งของโดยมิชอบ อาจจะต้องรับผิดชอบทั้งในทางอาญา (ในความผิดต่อเสรีภาพและบุกรุก) และต้องชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่ง อย่างไรก็ตาม ยังมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ความคุ้มครองเจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายไม่ต้องรับผิดชอบ เป็นการส่วนตัว

หลักและวิธีการยึดทรัพย์ในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 85, 131, 132 ซึ่งเป็นแม่บทที่บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนทำการยึดทรัพย์สินใด ๆ ที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดทางอาญาและสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ต้องหาได้ แต่โดยที่บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า ทรัพย์สินใดก็ตามที่ใช้ เป็นพยานหลักฐานได้ เช่นนี้ ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ และดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบ อันมีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนที่ถูกยึด การยึดทรัพย์ในบางกรณีอาจไม่มีความจำเป็น หรือได้ยึดมาแล้วก่อนทำให้ประชาชนเจ้าของทรัพย์สินขาดไร่ประโยชน์ในตัวทรัพย์ และอาจเกิดความเสียหาย จะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 85 วรรคท้าย กำหนดให้

เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดสิ่งของใด (ทรัพย์สิน) ไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วจึงจะคืนให้แก่ผู้ต้องหา หรือผู้มีสิทธิ เรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น อำนาจตามกฎหมายนี้ ทำให้เจ้าพนักงานสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งคืนหรือไม่คืนของกลางไปก่อนได้ โดยเฉพาะคดีที่ยังไม่ไปสู่ศาล เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงาน เลือกใช้ดุลพินิจภายในอำนาจหน้าที่ของตนเองได้ ทำให้เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน เกิดความไม่ เป็นธรรม และนำความเสียหายมาสู่ประชาชน ซึ่งเป็น เรื่องที่รัฐควรคำนึงถึงและหาทางแก้ไข เพื่อให้ความคุ้มครองในส่วนนี้

นอกจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาดังกล่าวแล้ว กฎหมายฉบับอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติสุลฎาการ พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 ฯลฯ ได้บัญญัติถึงอำนาจของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในการดำเนินการตรวจค้นและยึดทรัพย์สิน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ตลอดจนการเก็บรักษาทรัพย์สินของกลาง ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะ เฉพาะ เรื่อง และมีบทบัญญัติที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ เพราะการกระทำ ความผิดมีผลกระทบต่อสถานะทาง เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ รัฐจึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายที่ เกี่ยวกับการยึดและการเก็บรักษาของกลางไว้เป็นพิเศษ แตกต่างกับบทบัญญัติทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา กล่าวคือ รัฐมุ่งที่จะให้เกิดประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่งในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานและพนักงานสอบสวนย่อมจะเกิดปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกระทำที่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายฉบับ และแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน และบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานมีอำนาจในการสืบสวน ตรวจค้น จับกุม และยึดทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำผิดได้ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน เพราะกฎหมายให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานในกฎหมายนั้น ๆ มีอำนาจ เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาด้วย ปัญหาในทางปฏิบัติจึงย่อมจะเกิดขึ้นอีก เพราะต่างฝ่ายต่างมีอำนาจและหน้าที่ เช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องการยึดทรัพย์สิน และการเก็บรักษาทรัพย์สินของกลาง ตลอดจนการสั่งคืนทรัพย์สินของกลางไปก่อนคดีถึงที่สุดว่า ใครจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินการนั้น ๆ

อีกประการหนึ่ง หลักในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สินของกลาง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาจะอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน สำหรับชั้นตอนและวิธีการในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับของกลางซึ่งมีอยู่หลายประเภทตามลักษณะของการกระทำผิดยัง เกิด

ปัญหาอยู่ เท่าที่พนักงานสอบสวนได้ใช้ เป็นแนวทางปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ข้อบังคับการ เก็บรักษาของกลาง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2480 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2504 และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ว่าด้วย เรื่องของกลาง ซึ่งมีได้ครอบคลุมถึงปัญหาเกี่ยวกับของกลางที่เกิดขึ้นนี้ได้ พนักงานสอบสวนยังคงต้องรับผิดชอบโดยลำพังต่อการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของตนต่อ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิในทรัพย์สินที่ เห็นว่าได้รับความเสียหาย โดยที่รัฐยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่พนักงานสอบสวน หรือ เจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่เพียงพอ ทั้งนี้ รวมถึงการจัดหาสถานที่และ เจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาด้วย

ปัญหาเรื่องการคืนของกลางใน เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วไม่ เกิดปัญหาเท่าใดนัก เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 บัญญัติให้พนักงานสอบสวนคืนทรัพย์สินของกลางให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้มีสิทธิไป เว้นแต่ในกรณีที่ศาลสั่งเป็นอย่างอื่น พนักงานสอบสวนก็จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น คงมีปัญหามาในบางกรณีว่าพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบของกลาง แต่ศาลมิได้สั่ง เกี่ยวกับของกลางว่าให้ริบหรือให้คืนของกลางแก่ผู้ใด หรือให้ปฏิบัติ เกี่ยวกับของกลางอย่างไร นักกฎหมายบางท่านมีความเห็นว่า เมื่อศาลไม่สั่งเกี่ยวกับของกลาง เท่ากับว่าศาลไม่ได้สั่งริบ กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติอย่างไร คงต้องใช้ดุลยพินิจเอาเองอีก และอาจมีผู้โต้แย้งดุลยพินิจนี้ได้ เช่นกัน

ในส่วน of พนักงานอัยการนั้น โดยที่ไม่ได้ เข้ามาเกี่ยวข้องในการยึดหรือ เก็บรักษาทรัพย์สินด้วย ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่ง เต็ดขาดไม่ฟ้องหรือศาลสั่งไม่ริบของกลาง พนักงานอัยการก็จะแนะนำให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 กล่าวคือปล่อยให้เป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเอง และในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาบางคน คดียังไม่ถึงที่สุด หากพนักงานอัยการแนะนำให้พนักงานสอบสวนคืนของกลางไปด้วย เหตุผลว่าไม่มีความจำเป็นที่จะยึดทรัพย์สินของกลางไว้อีกต่อไป เช่นนี้พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติอย่างไร

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็คือ กรณีที่พนักงานสอบสวนได้ยึดทรัพย์สินของกลางไว้เพื่อประกอบคดีและคดียังไม่ เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ศาลจึงไม่อาจสั่งเกี่ยวกับของกลางได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ระหว่างการดำเนินการสอบสวนคดี ในคดีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา และพนักงานอัยการสั่ง เต็ดขาดไม่ฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องจัดการ เกี่ยวกับทรัพย์สินของกลางไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 85 แต่ในคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด แต่ยังจับกุมตัวไม่ได้ หรือไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด ในระหว่างนี้มีผู้มาร้องขอคืนของกลางไปจากพนักงานสอบสวนก่อนคดีถึงที่สุด ไม่ว่าจะในฐานะเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีสิทธิมาร้องขอคืน โดยอ้างว่าไม่มีส่วนรู้เห็น เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะคืนให้แต่ เฉพาะ เป็นทรัพย์สินที่ไม่จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้ เพื่อประโยชน์ทางคดีอีกต่อไป และไม่มีผู้ใดโต้แย้งกรรมสิทธิ์ ทั้งมิใช่ทรัพย์สินอันพึงรับตามกฎหมาย แต่ในกรณีที่ เป็นทรัพย์สินที่ศาลอาจริบ พนักงานสอบสวนจะต้องเก็บรักษาไว้ต่อไป ซึ่งเจ้าของหรือผู้มีสิทธิอาจร้องขอคืน หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าหากคืนไปก่อนคดีถึงที่สุดอาจเกิดความเสียหายจึงไม่คืนให้ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิก็จะใช้สิทธิของคนฟ้อง เรียก ร้องให้พนักงานสอบสวนคืนทรัพย์สินของกลางให้ พร้อมกับให้ชดเชยค่าเสียหายด้วย จึงไม่มีหลักคุ้มครอง พนักงานสอบสวนในเรื่องนี้

ในกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุด และศาลยังไม่มีคำสั่งเกี่ยวกับของกลาง เมื่อมีคู่กรณีซึ่งต่างฝ่ายต่างโต้แย้งกรรมสิทธิ์กันในทรัพย์สินของกลางมากกว่าหนึ่งราย พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างไร ในทางปฏิบัติขณะนี้กรมตำรวจได้วางแนวทางว่าให้คู่กรณีไปใช้สิทธิฟ้อง เรียก ร้องกันเอง ภายในกำหนดระยะเวลา และเมื่อศาลสั่งเกี่ยวกับของกลางอย่างไร จึงค่อยดำเนินการไปตามคำสั่งศาล แต่ถ้าไม่ไปฟ้องเรียก ร้องภายในกำหนดระยะเวลา ก็จะเก็บรักษาของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือคืนให้แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร หรือเห็นว่าเป็นผู้มีสิทธิดีกว่า หรือคืนให้แก่ฝ่ายที่ยึดมา เช่นนี้ก็ยังไม่เป็นที่พอใจของคู่กรณี เช่นเดียวกัน และผู้มีสิทธิอาจฟ้องเรียก ร้องให้ พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งอีกด้วย

กรณีดังที่กล่าวมาแล้วจึง เห็นได้ว่า อำนาจการสั่งริบหรือสิ่งคืนของกลางหรือสิ่ง เป็นอย่างอื่น เป็นอำนาจของศาล แต่ในส่วนของพนักงานสอบสวนระหว่างที่ยึดของกลางไว้ก่อนคดีถึงที่สุด กฎหมายบัญญัติแต่เพียงให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึด แต่จะสั่งการอย่างไรก่อนคดีถึงที่สุด ไม่ได้กำหนดให้อำนาจไว้แต่อย่างใด จึงต้องพิจารณาเองว่า เมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดห้าม พนักงานสอบสวนก็ใช้ดุลพินิจเสียเอง จะถูกต้องหรือไม่ และกฎหมายรับรองการใช้ดุลพินิจนี้หรือไม่

ปัญหาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน และของเจ้าพนักงานจึงไม่สอดคล้องกัน และดูเหมือนจะสวนทางกัน ทั้งนี้ เพราะรัฐบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้อย่างกว้างขวางในการตรวจค้นและยึดทรัพย์สินมาเป็นของกลาง ตลอดจนการปล่อยให้ใช้ดุลพินิจในการสั่งเกี่ยวกับของกลางไปก่อนคดีถึงที่สุดได้ โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของประชาชน และขอบเขต

ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงาน เกิดผลกระทบต่อทรัพย์สินของประชาชน เป็นการจำกัดและ
 ริดรอนสิทธิ โดยเจ้าพนักงานของรัฐ และในเวลาเดียวกันก็ได้คุ้มครองการปฏิบัติของเจ้าพนักงาน
 แต่อย่างใด

การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน และการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ตาม
 กฎหมายของเจ้าพนักงานนั้น จึงขึ้นอยู่กับรัฐประศาสนโยบาย เป็นสำคัญว่าจะคุ้มครองกันอย่างไร ใน
 รัฐที่มีนโยบาย เศรษฐกิจและการค้าแบบ เสรี หรือสิทธิปัจเจกชนนิยม มักจะให้การคุ้มครองสิทธิของ
 ประชาชนอย่างเต็มที่ แต่ในรัฐที่ใช้นโยบาย เศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งถือว่ารัฐเป็นผู้มีอำนาจ
 กำหนดบทบาทของสังคม ผลประโยชน์ของรัฐย่อมมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด การจำกัดสิทธิใน
 ทรัพย์สินของประชาชนจึงมีมากกว่ารัฐที่ทำการค้าโดย เสรี

นอกจากรัฐประศาสนโยบายซึ่ง เป็นตัวกำหนดถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของ
 บุคคลแล้ว เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีกระบวนการพิจารณาคดีอาญา (Ideology in Criminal
 Procedure) ที่แต่ละรัฐนำมาใช้ ก็จะทำให้เห็นว่ารัฐให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล
 เพียงใด ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นใน
 การปราบปรามอาชญากรรม โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐที่จะใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ได้
 อย่างกว้างขวาง พยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานได้มาในเบื้องต้นถือว่ารับฟังได้

2. ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process Model) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญต่อ
 สิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากกว่าการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม พยานหลักฐานที่จะใช้
 พิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ต้องหาต้องได้มาโดยชอบ และต้องนำมาพิจารณาในชั้นศาล

ในทางปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ทุกรัฐจะนำทฤษฎีทั้งสองมาใช้ร่วมกัน สุดแล้วแต่นโยบายของแต่ละ
 รัฐจะให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากน้อย เพียงใด

สำหรับประเทศไทยได้นำทั้งสองทฤษฎีมาใช้ แต่เน้นหนักไปในทางทฤษฎีการควบคุม
 อาชญากรรม กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85, 131, 132 ให้อำนาจ
 เจ้าพนักงานอย่างเต็มที่ในการใช้ดุลพินิจในการตรวจค้นและยึดทรัพย์สินของประชาชนมา
 เป็นพยานหลักฐานในทางคดีไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด อาจถึง 20 ปี ภายในกำหนดอายุความ และ
 สามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งคืนหรือไม่คืนของกลางได้ก่อนคดีถึงที่สุดอีกด้วย ซึ่งย่อมจะมีผลทำให้
 ประชาชนถูกริดรอนสิทธิ เสรีภาพในทรัพย์สินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การให้อำนาจ

แก่เจ้านักงานอย่างเต็มที่นี้ ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นผลร้ายแก่เจ้านักงานเอง ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการใช้ดุลพินิจของคนบ่อยครั้ง ทั้งนี้เพราะไม่มีการควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้านักงาน ที่ถูกต้องและเป็นธรรม เกิดปัญหาอุปสรรคและความขัดแย้งกัน ดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐควรจะได้พิจารณาหาทางขจัดปัญหานี้ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 การปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับของกลางในคดีอาญา

การปรับปรุงกฎหมายในส่วนของอำนาจรัฐนั้น จากการวิเคราะห์วิจัยพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับหลักและวิธีปฏิบัติต่อทรัพย์สินของกลางยังไม่ชัดเจนและสมบูรณ์เพียงพอ เป็นผลให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะพนักงานสอบสวน ทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพย์สินของประชาชนที่ถูกริดรอนด้วย เหตุแห่งการใช้ดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ถูกต้องและผิดพลาดคลาดเคลื่อน เกิดการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ รวมทั้งเกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างเจ้านักงานซึ่งต่างมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับของกลางด้วยกัน จึงควรได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนนี้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ไม่ได้บัญญัติไว้ด้วยว่า การที่พนักงานสอบสวนจะทำการยึดสิ่งของหรือทรัพย์สินใดนั้น เป็นทรัพย์สินที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือไม่ และจำเป็นต้องยึดไว้ใช้เป็นพยานหลักฐานได้เพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางและเป็นการควบคุมการใช้ดุลพินิจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนดัง เช่นกฎหมายศุลกากรของประเทศแคนาดา มาตรา 132 (2) และประเทศเกาหลี มาตรา 219 (1) ต่างบัญญัติให้เจ้านักงานที่จะทำการยึดทรัพย์สินสิ่งใดไว้เป็นของกลางต้องมีหลักฐานเพียงพอ เชื่อได้ว่าเป็นสิ่งของที่พึงจะริบ หรือใช้เป็นพยานหลักฐานมุ่งพิสูจน์ความผิดได้

สำหรับอำนาจการยึดของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 ที่บัญญัติให้อำนาจเจ้านักงานยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานและมีอำนาจไว้ได้จนกว่าคดีถึงที่สุดนั้น ผู้เขียนเห็นควรที่จะปรับปรุงบทบัญญัตินี้ส่วนนี้ โดยให้กำหนดขอบเขตไว้ด้วยว่า ทรัพย์สินที่จะยึดเป็นของกลางต้องมีเหตุผลและความจำเป็นเพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในทางคดีและมุ่งพิสูจน์ความผิดได้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เจ้านักงานใช้

คุณนิยามที่กฎหมายให้อ่านกว้างขวางที่สามารถทำการยึดสิ่งของใด ๆ ได้ทุกชนิด มาเพียงแต่เห็นว่าอาจนำมาใช้ เป็นพยานหลักฐานได้

5.2.2 ขอบเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่ากฎหมาย เกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนใน ส่วนของกลางในปัจจุบันยังไม่ เอื้ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะ การดำเนินการต่อของกลางก่อนคดีถึงที่สุด หรือในคดีมิได้นำขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เช่นคดีที่รู้ตัว ผู้กระทำความผิด แต่ยังจับกุมตัวไม่ได้ คดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีที่จับกุมตัวผู้ต้องหาได้บางคน เหล่านี้ พนักงานสอบสวนจะต้องยึดทรัพย์สินของกลางไว้ จนกว่าคดีถึงที่สุดหรือไม่ เพราะบางคดีอาจมีอายุ ความถึงยี่สิบปี ซึ่งตามปกติพนักงานสอบสวนมักจะยึดทรัพย์สินของกลางไว้ เพราะเกรงว่าหากคืนไป ก่อนคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาเมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล และศาลสั่งริบของกลางจะไม่สามารถดำเนินการ ริบตามคำสั่งศาลได้ กรณีนี้ผู้เขียน เห็นว่า หากทรัพย์สินที่พนักงานสอบสวนยึดไว้นั้นมีทรัพย์สินอื่นที่รับ ความกฎหมาย หรือปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่ไม่มีส่วนรู้เห็น เกี่ยวข้องในการ กระทำความผิด ถ้าเจ้าของหรือผู้มีสิทธิในหลักฐานมาขอรับของกลางคืน และพนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่ มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินนั้นไว้ เป็นของกลางอีกต่อไป พนักงานสอบสวนก็ควรใช้ดุลพินิจไปในทาง สั่งคืนของกลางให้แก่ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิไปก่อนคดีถึงที่สุดได้

ในกรณีดังกล่าว หากปรากฏว่าพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจสั่งไม่คืนทรัพย์สินของ กลางให้แก่ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิ หรือกรณีที่มีการโต้แย้งกรรมสิทธิในทรัพย์สินของกลาง และพนักงาน สอบสวนไม่อาจใช้ดุลพินิจว่าจะคืนของกลางไปได้หรือไม่ หรือจะสั่งคืนของกลางให้แก่ฝ่ายใด เช่นนี้ ผู้เขียน เห็นควรมีบทบัญญัติกำหนดให้ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิ หรือคู่กรณีที่ได้แย้งกรรมสิทธิ์ ใช้สิทธิ ฟ้องเรียกร้องต่อศาลก่อน เพื่อให้ศาล เป็นผู้พิจารณาสั่งว่าจะให้คืนทรัพย์สินของกลางให้แก่ เจ้าของหรือ ผู้มีสิทธิหรือไม่ หรือสั่งคืนให้แก่คู่กรณีฝ่ายใด พนักงานสอบสวนจึงจะได้ดำเนินการตามคำสั่งศาลต่อไป ทั้งนี้เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนต้องใช้ดุลพินิจซึ่งขาด เสียเองโดยลำพัง และ เพื่อ เป็นการคุ้มครอง สิทธิของประชาชนที่จะไม่ต้องถูกยึดทรัพย์สินไว้ เป็นของกลางอยู่ยาวนาน เกินสมควร

5.2.3 การให้ความคุ้มครองต่อทรัพย์สินที่ถูกยึด

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งในแต่ละฉบับต่างมีบทบัญญัติ เกี่ยวกับวิธีการยึดและ เก็บรักษาทรัพย์สินรวมทั้งการคืนทรัพย์สินของกลางที่แตกต่างกัน จึงมีปัญหาว่า พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจดำเนินการต่อทรัพย์สินของกลาง กรณีนี้ผู้เขียน

เห็นควรวินิจฉัยบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดค่าให้แน่ชัดว่าให้ผู้ใดดำเนินการไปตามกฎหมายฉบับใด หรือให้ปฏิบัติอย่างไร ดังเช่น

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ในมาตรา 64 ทวิ กำหนดค่าพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดทรัพย์สินต่าง ๆ ที่บุคคลได้ใช้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือ เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดไว้เพื่อ เป็นพยานหลักฐานในทางคดีได้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

บทบัญญัตินี้ใช้ค่านิยามว่า "พนักงานเจ้าหน้าที่" ซึ่งหมายถึงเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ที่มีอำนาจยึดทรัพย์สินของกลาง แต่ในทางคดี พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจยึดได้เช่นกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85, 132 ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุม และยึดของกลางส่งพนักงานสอบสวน แล้วพนักงานสอบสวนจึงจะมอบของกลางให้เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้รับไปเก็บรักษาไว้แทน ในเรื่องนี้จึงทำให้เข้าใจไปได้ว่าการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจยึดทรัพย์สินของกลางมาดำเนินคดีเพื่อมิให้เกิดปัญหา จึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในคดีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้อย่างไร ส่วนการคืนของกลางก่อนถึงกำหนดตามมาตรา 64 ทวิ เป็นอำนาจของรัฐมนตรี มิใช่อำนาจของพนักงานสอบสวน แต่มีปัญหาว່ว่าเมื่อพนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดทรัพย์สินของกลางไว้เพื่อประโยชน์ในทางคดี เจ้าของหรือผู้มีสิทธิมักจะมีมาร้องขอคืนของกลางต่อพนักงานสอบสวน ครั้นพนักงานสอบสวนไม่ยอมคืนเพราะรัฐมนตรีไม่อนุมัติ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิก็จะฟ้องร้องกับพนักงานสอบสวนโดยตรง กรณี เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันและยังไม่พ้นความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน จึงควรกำหนดระเบียบปฏิบัติ เสียให้แน่ชัด

ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ก็เช่นเดียวกัน เพราะตามมาตรา 24 กำหนดค่าพนักงานศุลกากร พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจยึดสิ่งใด ๆ อันจะพึงริบตามพระราชบัญญัตินี้ได้ และการเก็บรักษาของที่ยึด เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานศุลกากรแต่ผู้เดียว มาตรา 25 ความเกี่ยวข้องในทางปฏิบัตินี้โดยเฉพาะของพนักงานสอบสวนจึงควรกำหนดแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

สำหรับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับของกลาง คล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งได้กล่าวไว้แล้ว

ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 คงมีปัญหากับการยึดและการให้รถที่ใช้ในการกระทำผิดตกเป็นของรัฐ แต่ในทางปฏิบัติ กรมตำรวจได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนมอบรถของกลางให้แก่เจ้าของหรือผู้ขับรถไปก่อนคดีถึงที่สุดได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายเป็นบรรเทาผลร้ายให้แก่เจ้าของหรือผู้ขับรถได้

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการประมง ในขณะที่อยู่ระหว่างการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ปัจจุบัน

ของกลางตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 คงมีปัญหามาตรา 22 ที่กำหนดให้ศาลริบของกลางในคดีเพื่อไว้ใช้ในราชการของกรมไปรษณีย์โทรเลข แต่ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มักจะมีความผิดฐานนำหรือพาสิ่งของเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 และมีบทบัญญัติให้ศาลริบของกลางด้วย ในทางปฏิบัติจึงเกิดข้อยุ่งยากแก่พนักงานสอบสวนว่าจะดำเนินการเกี่ยวกับของกลางอย่างไร เพราะของกลางต้องส่งให้กรมศุลกากรเก็บรักษาตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 25 แต่โดยที่พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 มาตรา 22 บัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้ริบของกลางไว้ใช้ในราชการของกรมไปรษณีย์โทรเลข ในทางปฏิบัติจึงควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งมอบของกลางให้กรมไปรษณีย์โทรเลขจะเหมาะสมกว่า เพราะ เมื่อศาลสั่งริบแล้ว พนักงานสอบสวนจะได้ไม่ต้องไปขอของกลางคืนจากกรมศุลกากรมาให้กรมไปรษณีย์โทรเลขอีก

5.2.4 หลักกฎหมาย เกี่ยวกับการยึดของกลาง

ตามแนวความคิด เกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศ จากที่ได้นำมาวิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ความสำคัญในเรื่องการค้นและการยึดมาก เพราะถ้าการค้นและการยึดโดยมิชอบแล้ว ศาลจะไม่ยอมรับพยานหลักฐานเป็นเด็ดขาด ตามหลัก "The Exclusionary Rule" โดยเฉพาะการค้นและการยึดทรัพย์สินต้องมีหมายค้น และระบุให้ชัดเจนด้วยว่าต้องการค้นทรัพย์สินใด ที่ไหน ของผู้ใด และเกี่ยวกับการกระทำความผิดในเรื่องใด ส่วนในประเทศออสเตรเลีย เลียนไม่เคร่งครัด เท่ากับในสหรัฐอเมริกา และให้อำนาจการยึดสิ่งของได้เท่านั้นเองเดียวกับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 แต่ศาลของสหรัฐอเมริกาให้ตำรวจมีอำนาจค้นเพื่อยึดสิ่งของได้มากกว่าในประเทศออสเตรเลีย คือมีอำนาจค้นตัว

ผู้ถูกจับและบริเวณใกล้เคียงกับผู้ถูกจับได้ ถ้าบริเวณนั้นผู้ถูกจับจะ เข้าถึงอาวุธหรือพยานหลักฐาน เมื่อ เปรียบ เทียบกันแล้ว ในสหรัฐอเมริกาการยึดของที่ไม่ได้ระบุในหมาย สามารถยึดได้โดยหลัก- พยานหลักฐานที่ประจักษ์แก่ตา (plain view evidence) แต่การค้นของตำรวจในตอนแรกต้อง ชอบด้วยกฎหมายด้วย ส่วนในออสเตรเลียตำรวจไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว ในกรณีที่ศาลออก หมายให้ค้นหรือยึดไม่ชอบ หรือมีความบกพร่องในหมาย และความรับผิดเพราะความไม่สมบูรณ์ ประการอื่น หากตำรวจต้องรับผิดต่อผู้เสียหาย ก็อาจเรียกให้รัฐชดเชยได้ แต่ถ้าหมายไม่ สมบูรณ์แล้ว ตำรวจยังบังคับการตามหมายโดยวิธีการที่ไม่ชอบอีก ตำรวจต้องรับผิดเป็นส่วนตัวได้ ท่านอนึ่งพอเทียบเคียงได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 147 แม้จะเป็น เรื่อง ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มิใช่ตำรวจก็ตาม สำหรับในสหรัฐอเมริกา การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ของมลรัฐ หรือของรัฐบาลกลางทำการค้นหรือยึดโดยมิชอบด้วยกฎหมายล่วงละเมิดตามรัฐธรรมนูญ ของบุคคลใดใน เขตอำนาจของสหรัฐหรือของพล เมืองชาวอเมริกัน จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายแทน เพื่อความเสียหายนั้น ทั้งนี้ เพราะ เป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนโดยเสมอภาคกัน แต่ ก็มิกฎหมายวางข้อยกเว้น หรือให้ความคุ้มกันจากการฟ้องร้องดำเนินคดีกับ เจ้าพนักงานในหลายกรณี เช่นกัน

สำหรับประเทศไทยได้เน้นหนักไปในทางใช้ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85, 131, 132 ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนอย่างเต็มที่ต่อการใช้ดุลพินิจในการค้นและยึดทรัพย์สินของ ประชาชนมาใช้ เป็นพยานหลักฐานได้จนกว่าคดีถึงที่สุด ซึ่งอาจถึงยี่สิบปีภายในกำหนดอายุความ แต่ ในขณะ เดียวกัน รัฐมิได้ให้ความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าพนักงานและพนักงานสอบสวน เช่นเดียวกับ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 หรือ เช่นบทบัญญัติ ของประ เทศสหรัฐอเมริกาและประ เทศออสเตรเลียหรือตามกฎหมายศุลกากรของประ เทศสิงคโปร์ มาตรา 118 ที่บัญญัติให้การกระทำของเจ้าหน้าที่ในการยึดทรัพย์สิน ไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย หรือค่าใช้จ่ายใดๆ เว้นแต่การยึดทรัพย์จะกระทำโดยไม่มี การอันสมควร การที่ไม่มียุติบัญญัติ คุ้มครองทำให้เกิดผลร้ายแก่ เจ้าพนักงานเองที่จะต้องรับผิดชอบต่อการใช้ดุลพินิจของตนเอง ผู้เขียน จึงเห็นควรที่จะได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในส่วนนี้ ดัง เช่นที่กล่าวมาแล้ว

5.2.5 การแก้ไขระเบียบวิธีปฏิบัติ

ในส่วนของระเบียบแนวทางปฏิบัติ ในปัจจุบันได้แก้ไขบังคับการเก็บรักษาของกลาง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2480 และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 15 ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพย์สินของกลางที่ยึดมาไว้เท่านั้น มิได้บัญญัติถึงการใช้ดุลพินิจในการยึดทรัพย์สินของกลาง ตลอดจนขั้นตอนและวิธีการยึด รวมทั้งการเก็บรักษาทรัพย์สิน และการคืนของกลางไปก่อนคดีถึงที่สุดไว้ คงมีเพียงของกลางบางประเภทที่ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ เช่น รถยนต์ของกลาง หรือเป็นการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงฯ เช่น ของกลางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติแร่ฯ เป็นต้น แต่ไม่ครอบคลุมเป็นแนวทางปฏิบัติในความผิดทุกประเภทได้ทั้งหมด ซึ่งควรที่จะได้วางระเบียบปฏิบัติ เป็นแนวทางให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติได้โดยไม่ปล่อยย้่าให้ใช้ดุลพินิจเองโดยลำพัง เช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดการนำทรัพย์สินที่ผิดพลาตคลาด เคลื่อนและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันแล้ว ยังเป็นการป้องกันมิให้มีการนำทรัพย์สินโดยมิชอบได้อีกด้วย

ส่วนการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการต่อของกลางในคดีอาญาทุกประเภทนั้น โดยที่ของกลางในคดีอาญามีหลายลักษณะ แตกต่างกันไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ไม่อาจถือปฏิบัติให้ เป็นเรื่องเดียวกันได้ หากได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางแล้ว ผู้ใช้กฎหมายก็จะต้องมีทั้งความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดความเป็นธรรม และไม่เกิดความเสียหายเป็นส่วนรวม ทั้งให้มีประสิทธิภาพบังคับใช้กฎหมายให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐ จึงควรที่จะได้มีโครงการจัดอบรมความรู้และการดำเนินการอย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวเดียวกันอยู่ เสมอ ทั้งเจ้าพนักงานและพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบนี้ด้วย

ในกรณีที่มีกฎหมายหลายฉบับ และแต่ละฉบับมีหลัก เกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อของกลางที่แตกต่างกัน เช่น ของกลางในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ ซึ่งมีความเกี่ยวพันระหว่างพนักงานสอบสวน พนักงานศุลกากร และพนักงานของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ซึ่งพนักงานสอบสวนจะมีหน้าที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในการยึดและการเก็บรักษาทรัพย์สินของกลางโดยตรงแล้ว ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการได้ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ในกรณี เช่นนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหา

ข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน จึงควรกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อกัน เสียให้แน่ชัด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ประการสำคัญก็คือ ควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ เก็บรักษาทรัพย์สินของกลางไว้ เป็นการเฉพาะ เพราะการดูแลต้องมีสถานที่เก็บรักษาของกลาง และมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาอย่างเพียงพอ การปล่อยให้ เป็นภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยมิได้หาทางแก้ไข ปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วก็ยังคงอยู่ต่อไป ทั้งนี้รัฐต้องควบคุมและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อคุ้มครองสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชน และขณะเดียวกัน เป็นการช่วยเหลือคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย